

117A.
d2

URFILM 68/1980 № 942 - 949

Sächsische Landesbibliothek in Dresden

Handschrift Nr. MB 8° 417/1-8 (Rara)

Die Benutzung dieser Handschrift ist nur unter der Bedingung gestattet, daß der Entleiher der hiesigen Bibliothek ein Stück seiner auf die Handschrift bezüglichen Veröffentlichung geschenkweise überläßt, sofern die Bibliotheksverwaltung nicht ausdrücklich auf die Überlassung verzichtet. Zum Abdruck, zum Durchzeichnen oder zur Herstellung von Lichtbildern ist besondere Erlaubnis einzuholen.

Belehrende Auskünfte oder Hinweise auf der Bibliotheksverwaltung unbekannte Veröffentlichungen über diese Handschrift werden dankbar entgegengenommen.

Benutzer der Handschrift

Datum	Name, Beruf und Wohnung des Benutzers	Ort der Benutzung	Art der Benutzung (nur eingesehen? – ganz oder teilweise abgeschrieben? – verglichen? – abgelichtet?)	Zweck der Benutzung (ist Veröffentlichung beabsichtigt und in welcher Form?)
22.1.90	Thomas Chippman Philadelphia USA	Dr. v. Soden	Linguistisch	
14.6.95	Hannover, Welt			
2.11.95	Hannover, Welt			
21.06.02	J. Tilay, Toronto	"	"	

6

MUSICÆ PRACTICÆ,
sive
ARTIS CANENDI
RATIO, QVAMVIS SUCCINCTA: PER SPICUA TAMEN, ET USU
hodierno ita accommodata, ut priscorum
quibusdam documentis maximè huc faci-
entibus, tanquam veris fixisq; fundamen-
tis innitens, tædiosas de Mutatione, deq;
aliis nonnullis rebus haud adeò necessa-
rias præceptiones tollendô, faciliorem ca-
nendi suppeditet modum, rerum in-
terim fastigia b revissimè
definiens,

CONSCRIPTA

per
M. IOACHIMVM BVRMEISTERVM
Lunenburgensem.

ROSTOCHII,
ANNO CL. CI.

MB 8° 417,7 Rara

Büntmeister, Joachim

Erratorum correctio.

A, 4. lat. 2. § 8. pro, σωμβαλλομαι legatur συμβάλλομαι.

B, 1. lat. 2. § 2. pro, ut juxta situm G infimam lineam leg. ut juxta situm in media Scale linea infimam lineam dicas, VT lineam.

B 2. lat. 1. § 6. pro ἀνισωδίμε μερῆς. legatur ἀνισωδίμερῆς.

B 4. lat. 1. § 3. pro, habente duplēm numerū, leg. habente ternarium numerū, vel etiam nullō signō hemisphäricō indicata. § 4. reijsiasur unius 3. subiecta. lat. 2. § 6. pro, Minor numeris cum signo hemisphärico &c. legat. Minor solō 3. cum signo hemisphärico aut etiam nullo.

C 1. lat. 2. §. 5. pro, Disparatum non signatum legat. Disparatum b non signatum.

C 4. lat. 1. § 7. pro, pertingere non valet. leg. pertingere non valet, scandit.

D 2. lat. 2. § 6. pro usum non habent. leg: usum habent.

ADOLESCENTVLIS

GENEROSE IN DOLIS:

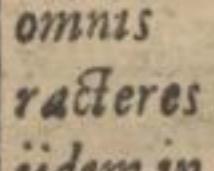
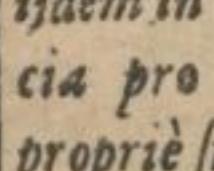
OPTIMÆ SPEI; LAVDANDÆ PROB
tatis GEORGIO LVBBECHIO, GEORGII LVB
BECCHI, Viri, doctrina & virtute præstantissimi; I.V.
Doctoris Clarissimi; Illustr. P.P. Megapol. Ecclesia
stici Iudicij, & Reipubl. Rostochiens. Advocati Procu
ratorisq; digniss. IOHANNI ROSTORPIO, integer
rimi præstantissimiq; viri, IOHANNIS ROSTOR
PII Luneb. Reginæ viduæ in Daniâ à Secretis fideliss;
HENRICO COSTERO, ANDREÆ (piæ memo
riæ) civis inlyti Rostochij quondam integer
rimi; filijs, discipulis suis olim &
etiamnùm carissimis,

S. P. D.

Mnes Musicae Practicæ præceptiones eam habent me
tam præfixam, ut sonos Melodiarum eō ordine, quō in
tervalla se in vicem sequuntur, doceant ritè pronun
ciare. Inter quas eæ primas tenent, quæ usum mon
strant, vel potius præcipiunt rectè exprimendorum, nunc intentorum
elevatorumq; ; nunc remissorum depressorumq; ; nunc quoq; mediorum
in scala sonorum. Sunt autem eæ istæ, quæ de scala, in qua sono
rum ægœs: hæc Dœces, hoc est, elevationes sive ascensus, & de
pressions sive descensus sunt; quæ de Clavibus; quæ de syllabis;
quæ quoq; de Mutatione harum, omniumq; illorum usu agunt. Quas
quantò labore investigatas veneranda antiquitas posteritati reliquit,
palam est: at quantis difficultatibus illæ ipsæ sunt stipatae hoc no
rit iste,

A 2

rit iste,

rit iste, cui teneræ mentes in hæc arte sunt informandæ, quæ quod experientia testatur, non tam citò paucas musicales præceptiones, quam plures grammaticales in usum convertere addiscunt. Quod mihi cum ansam præbuit, cogitationes de hisce difficultatibus si non tollendis, attamen mitigandis suscipere, cum antè annos aliquot Cantoris provinciam in hæc inclita civitate Rostochiensi, scholaq; ibidem administrarem. Et, ut tunc temporis feci, ita etiamnum censeo teneris mentibus maiori cum facilitate præceptionum earum usum instillare posse si moneantur, Scalam aliud non esse nec per eā intelligi, quam seriem dictarum linearum inter illas contentorum spaciiorum, quibus omnis generis Melodiae inscribantur. Deinde tres hosce characteres nomen clavis propriissimè mereri: & prout ijdem in sca la locum habent, singulas lineas, singulaq; spacia pro priâ syllabâ musicali designari; quâ sonus, Notâ aliquâ propriè sic dictâ notatus, exprimatur. Ita Clavium a. b. c. d. e. f. g. nullâ mentione opus erit, ut nsc usu. Syllabarum numerus hæc usq; à priscis in scenario (ut notum es) contentus fuit. Quia autem septem sunt soni simplices, & inter se diversi, adeò, ut cum alio ex his unus in soni (puta quod Germani ein Gethönt nominant) æqualitate non sit constitutus, quemadmodum ij, quæ per diapason simplicem sive compositam, vel etiam decompositam distant, quorum distantia, quæ ad compositionem sive derivationem, non autem ad parilitatem soni, differentiam parit, septem quoq; syllabas esse oportere arbitratus sum, quæ ad sonorum pronunciationem. quemadmodum hi infra vel supra simplicium ordinem septenarium pergentes quasi resumptivi ex simplicibus fieri videntur, tam in ascensum quam descensum resumi possint. Quæ si in Scalae lineis vel spaciis pro situ Clavis, tum & locus (sive is sit linea sive spacio) proximus isti, in quo ordo syllabarum septenarius subsistit discentibus notificaretur, in indicium ibi syllabarum iterationem, vice Mutationis fungentem institui

institui oportere, quod tum maxima pars laboris instruendi, &
descendi foret exantlata. Ea itaq; gratia ad usitatum syllaba-
rum senarium numerum in utraq; Qualitate unam novam ad-
inventam addidi, alteram, SE videlicet, in Qualitate sonorum
Synnemenorū; alterā, videlicet SI, in Qualitate sonorum Die-
zeugmenorum, & juxta ipsas, ut antiquitatem musicam redo-
lentes, laborem hunc meum direxi, quō si se puer duci patietur,
negotiō parvō absq; difficultate, hactenū non remotā, ratio-
nem canendi compendiosam hauserit: nec ingenium, atq; hacte-
nū fieri oportuit, ita turbari, tædiō q̄ affici deprehenderit. Cujus
rei periculi, quod in propriō meō filiolō septenniō quasi per lusum
facere incipio, felix primordium, veritatem stabilit, & elapsis
paucis subsequuturis septimanis, si modō Deus Opt. Max. vitam
mihi suppeditaverit, nec accidentaria impedimenta ab exerci-
tiō istō puerili me detinuerint, optatus finis stabilit. Eum hunc
laborem, quia arti inservit liberali, vestrāq; ingenia, inde, cùm
mei eratis discipuli publici, partim quoq; privati, usq; huc mīhi
de liberalitate & ingenuitate, ut qui ex ingenuis parentibus
procreati estis, cognita ipsō non sunt indigna, vobis nuncupo &
consecro, quem fronte serenā aspiciatis; animis hilaribus placi-
disq; accipiatis; & si juvet familiarem vobis reddatis; cumq; eō
vosmet oblectetis; & tandem in hoc ad gloriam nominis divini
lusum illius convertatis; meq; ametis amicē velim, DEO vos ve-
straq; studia fidelissimē commendans. Rostochiō, 8. Calen. Febr.
Anni M. DC. I.

V.

studiosiss.

M. Joachimus Burmeisterus
Lunæburg.

A 3

AD

A D
M. JOACHIMUM BURMEISTERUM
ORPHEA SAXONICUM,
Virum clariss. & Amicum meum
singularem.

Nobis quæstio sepiùs voluta est
Quænam pulcrior Artū vigeret,
Cuique major honore laus habenda
Esset sex reliquis: diu voluta es,
In quam, quæstio; nec levis valoris
Res fuit: licet atque certiori
De notâ nihil hactenus probarim,
Fam tamen referam quod ipsa res est.

Vita MUSICÆ si venustioris
Servatrix perhibetur esse, cordis
Creditur generosa siq; nutrix,
Omnis lœticiæq; mater, atque
Curarum facilis, fugansq; pestis,
Oblectatio grata sensuumq;,
Florentis decus & lepos juventæ,
Et formosa medela sanitatis,

Nec non ipsa medulla suavitatis:
Cùinam major bonore laus habenda?
Vita si juvenum, puellarum,
Siq; balsamus audit ILLA, amoris
Nectar, moschus amantium, levamen
Nervis deficientibus senectæ,
Languoris recreatio, doloris
Stadte siq; vocatur atque habetur,
Communisq; hominū omniū voluptas,
Quâ demâ nec ego unicā per horam
His terris superesse postularem:
Si, inquam, MUSICA, moris audit
Cæli porta, beatitudo vera, (horror,
Quænam pulcrior Artium vigebit?

Christoph.Berchan P.& Phil.

JO ACHIMUS BURMEISTERUS
MUSICE TRIBUAM OS, VIRES.

ἀναγκαματικόν.
LAngvida Scala stetit Musarum hoc tempore: sic VT
SO La suo mulier qv.e viduata ma RE.

FAmâ hanc destitui gaudebant undiq; mo MI,
Mimus at infandum duxit id esse ne FA s.

RE jectæ OS VIRES TRIBVAM, inquit, Musice, & ut SOL
VT q; dies tenebras pellit: ita hacce ma LA.

Johannes Burmeisterus Lunæ-burg,
P. Laur.

MUSICA PRACTICA, SIVE, ARTIS CANENDI RATIO,

usui hodierno ita accommodata, ut priscorum qui-
busdam documentis maximè huc facientibus tan-
quam veris fixisq; fundamentis innitens, tædiosas
de Mutatione, aliisq; nonnullis rebus haut adeò ne-
cessarias præceptiones tollendo, faciliorem ca-
nendi suppeditet modum, rerum
interim fastigia brevissimè
definiens.

MUSICA Practica (*Musica à μονσα, quod Latinis cantus dicitur; Practica à πρᾶξι, quod à πράγματι, operor, descendit, Latinis actionem denotante, quæ post se opus non relinquit, unde Musica Practica dici potest operosa Musica, absq; tamen effectu*) est ex tribus Musicæ partibus una, quæ Melodiam ex certis symbolis artificiose decantare docet. *Hæc definitio duo, velut ea in quibus cardo artis hujus vertitur, nobis executienda præbet, Melodiam & Symbola.*

Melodia (*ex ὠδή, canticum, cantio, cantilena: & μέλος, carmen, composita vox est, & sonat, ac si dicas, Modulatio carminis, putà, musici*) est sonorum aliorum post alios pro ratione *εὐαισθησία θέση* (hoc est, elevationis & depressionis) intervallorum se subsequentium affe-ctio, Harmoniæ speciem, videlicet unicam vocem constituens, quæ decantata sensum suô modô tangit, ut affectus in homine non planè amuso creati sentiantur.

R E G U L A.

Melodia dicitur carmen ex intervallis sonorum, non ex concentibus, harmonicum, quia quedam pars est & species Harmo-niæ ex concentuum syntaxi orta.

Melo-

Melodia duplex est: Plana & Mensurata.

Melodia Plana est, quæ sub quantitatem certam non cadit, & cujus Notæ expertes sunt certæ alicujus Mensuræ. Notæ quibus ui-
turi, nemini quia de characteribus sunt incognita, hic ut addantur, non opus esse
ducitur.

R E G U L A.

Melodia Plana concinentium usu, non certâ regitur men-
sura.

Melodia Mensurata est, quæ sub quantitatem certam cadit,
& cujus Notæ Mensurâ reguntur.

R E G U L A.

Melodia mensurata quia ad certum tactum est intenta, & qua-
bilem in partibus eum, sibi ad finem usq; modulationis vendicat.

Symbolum (à σωμένῳ οὐσίᾳ, id est, mente assequor) est ad Melo-
diæ enunciationem apta quædam figura, quâ aut sono sedes præ-
betur, aut Quantitas soni declaratur; aut Qualitas elucescit; aut
soni pronunciatio juvatur; aut soni disponuntur; aut sonorum di-
stantiæ notantur; aut soni silentium indicatur; aut sonoru[m] repe-
titio inculcatur; aut diversarum vocum convenientia significatur;
aut Melodiæ contextus continuatur, intellectum memoriamque
confirmans & juvans, ut ea id, quod per symbolum à sensu sibi est
allatum intelligent, servent, & pro tempore ad usum transferre
sint prompta.

Symbolum duplex statuitur: Internum & Externum.

Internum symbolum est, cuius nulla forma visui offertur, la-
tentem nil minus inter externa symbola energiam habet, unde a-
liquid imaginando ad intellectum abit; dictum Litera, alias Cla-
vis, sed perperam.

Litera est character grammaticalis, ex septem prioribus unus
ex Grammatica ad Musicam translatus, aliud nihil præstans, quam
ut in Scala Lineam & Spacium ex sui nominis communicatione,
pro ut est Clavis in Scala prefixa, tum quoque ut sonum ipsum de-
signet. Hæc septuplex est: A.B.C.D.E.F.G.

Differunt in eo Literæ & Syllabæ Musicales, quod ha pronunciationi ser-
viunt, illæ nuncupationi. Quamvis syllabæ nil minus dextrè nomina singulis,
cum lineis tūm spaciis, ex suo nomine communicare possint.

Exter-

Externum symbolum est, cuius certa forma ad rem intelle-
ctui memoriæq; inculcandam sensui offertur.

Externa symbola his decem capitibus includuntur	[1]	Loci sive sedis
	[2]	Quantitatis
	[3]	Qualitatis
	[4]	Dispositionis
	[5]	Pronunciationis
	[6]	Distantiæ
	[7]	Silentii
	[8]	Repetitionis
	[9]	Convenientiæ
	[10]	Continuationis

R E G V L Æ.

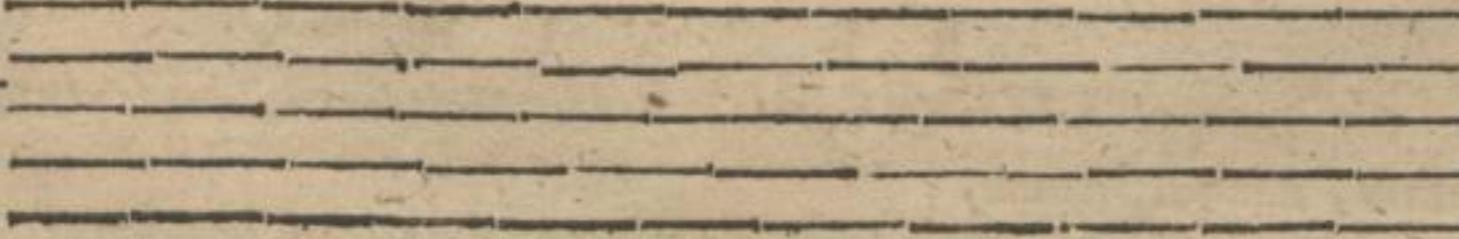
- Symbolorum externorum documentis si intellectus & memoria non
benè firmantur, ad metam artis non est via patens.
- Symbola Interna usum si non habuerint Ars Practica nihil inde hau-
riet detrimenti, nec via ad ejus metam fiet occlusa.

D E I. ꝝ. D E S Y M B O L O L O C I.

Locus sive sedes est in Musicâ Practicâ Symbolum aliquod
certum, quod sonis sonorumq; characteristicis receptaculo est:
Scala dictum.

Scala est linearum quinq; usitatissimarum, & quæ earundem
binæ producunt, spaciiorum congeries, idonea, ad sedem reliquis
symbolis præbendam.

Exem-
plum

B

REGV-

1. Nihil praeter seriem lineorum & spaciōrum est, quod nō
men Scalae meretur.
2. Linea & spaciū unumquodq; ex syllabā quam in se,
REGVLÆ juxta Dispositionem ex clave pendentem, recipit, nomen ha-
bet. ut juxta situm G infimam lineam dicas VT Lineam:
Spaciū sequens, spaciū RE: & sic consequenter in altum,
lineas & spacia reliqua juxta ordinem syllabarum appelles.

DE 11. vñ. DE SYMBOLO QVANTITATIS.

QVANTITAS est soni valor ex Mensura dependens & ex
peculiari certō Symbolō nota.

Symbolum Quantitatis est certa figura soni Quantitatē
referens: quod triplex est: Signum circulare; nota; & punctum.

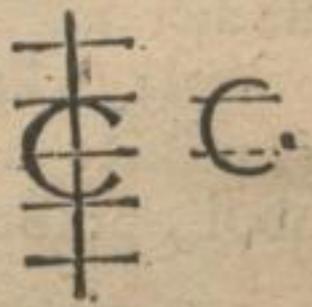
DE SIGNIS.

SIGNVM CIRCULARE est figura circularis virgulam ob-
longam, perpendicularē, & utrimq; eminentem, per se ductam
gerens; vel omnino non habens, inventa, ut Mensuræ fit auctor
& tam Quantitatis quam Silentii symbolis valorem imponat.

Signum duplex est: Sphœricum & Hemisphœricum.

Sphœricum signum est figura rotunditate undiquaq; prædi-
ta, virgulam per se ductam in se aut gerens vel etiam non gerens
perpendiculariter oblongam, inventa ad Mensuræ perfectionem
indicandam.

Hemisphœricum est figura rotun-
ditate semicirculari prædita virgulam nonnun-
quam per se perpendiculariter ductam in se
gerens vel etiā non gerens, inventa ad Mensuræ
imperfectitudinem indicandam.

REGVLÆ.

1. Signorum pluralitas & varietas reddit Melodiarum contextum intri-
catum, non perspicuum.
2. Proportiones, Signorum soboles, possunt ad simplicem & iustitiam Men-
suram reduci. Idcirco nullum momenti res esse censentur.
3. Signo-

3. Signorum copiam non necessariam & inde cumulum proportionum conservatum usus non fructuosus tollit.

DE MENSURA.

MENSURA est ex signi positione collatio valoris in sonum, requirentis momentum temporis, ictus depressione & elevatione collecti. Vulgo dicitur Tactus, qui est depressio & elevatio manus, & quasi medium, quo Mensura utitur.

Mensura duplex est Plana & Mensuralis.

Plana, quæ in sonos certam quantitatem non confert. Notæ quarum nunc usus est frequentissimus sub planâ mensurâ, hâc formâ pinguntur

Mensuralis, quæ in sonos certam quantitatem confert, duplex est iowdīmīgīs & iowdīmīmīgīs. Iowdīmīgīs (iow; æqualiter; iow æqualis & dimīgīs duabus partibus constans; dimīgīzomai divisor) est Tactus vel ictus, depressionem & elevationem habens sui partes æquales dimidias, nullō valore differentes.

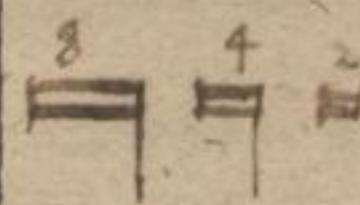
Hæc duplex est Perfecta & Imperfecta

Perfecta iowdīmīgīs Mensura est quæ Melodias demetitur signatas signo circulari Sphærico, & notis pausisq; Maximis, Longis & Breuibus valorem dimidiō auger. Varias habuit species, quæ quia maximâ ex parte exoleverunt, & nullius momenti esse perhibentur, emortuæ ut relinquuntur præstat, quam vt vitæ restituantur & ingenia ipsis torqueantur & micerentur.

Imperfecta iowdīmīgīs Mensura est quæ Melodias demetitur signatas signo hemisphœrico, & notas pausasq; Maximas Longas & Breves in valore maximè usitatissimo, relinquens

Mensura i-
Gadipēgnis.

Maxima nō lat
fūn gūnōmō i-
lo 12 fūn bōmō,

- REGULÆ.
- 1. Ictus sive Tactus Depressio & elevatio sunt de Mensuræ essentiæ: vel ipsam Mensuram procreant sive constituant.
  - 2. Mensuræ Species tot merito constituantur, quod suppeditat usus.
  - 3. Mensurarum Species perfectæ (quas Proportiones vocant) quia ad Imperfectas reduci possunt non immerito tolluntur, vt res nullius momenti.
  - 4. Mensura qualibet initium habet à depressione.

DE NOTIS MENSVRÆ

Nota est character certus certis lineamentis effiguratus, quo ex Mensura, quæ sibi competit, sono valor & Quantitas conferatur. Nota duplex est: Tactum continens; & Tactu contenta.

Nota tactum continens est figura sonis competens, quæ Mensuram semel aut aliquoties in se connumerat. Quæ rursus duplaci modo consideratur; primo in simplici lineamentorum formâ: deinde in compositâ. Vnde Nota Tactum continens alia Simplex est; alia Ligata.

Nota simplex.

Simplex Nota Tactum in se continens est figura quæ proprijs, & non ex aliâ re musicâ petitis, delineamentis constat, Tactum in se vel semel vel aliquoties connumerans, pro ut signa in se agunt, Melodiis præfixa

Nota Sim- plex tactū in se conti- nens qua- druplex est	Maxima Longa Brevis Semibrevis		que ta- ctus in se con- tinet sub Si- gnis	12	8
				6	4
				3	2
				I	I

R E G V L A E.

- Color quartam valoris partem Notis adimit, extra illum colorem quæ Fusis & Semifusis tum etiam Hemiolis proprius est. ut pro
- Perfectitudo Notis communicatur ex dimidij valoris auctiōne quem in Imperfectitudine habent integrum.

Ligata nota est figura quæ ex combinatione duarum vel plurium simplicium Notarum figuris conflata, certa inde orta lineamenta habet, excogitata textus nomine dextre applicandi & ejusdem syllabas continuandi.

R E G V L A E.

- Generales
- Ligate Notie aut Initium, aut Medium, aut Finis: & quod aut quadrata; aut obliqua; aut ex eis mixta ipsi est figura, consideratur.
  - Ligata Nota colligit sonos vel notas textus syllabus numerō superantes, & vni harum convenienter applicando apponit compensatq; colligando cui superfluitas sonorum dissoluta non par erat.

Initia.

Speciales de figura.

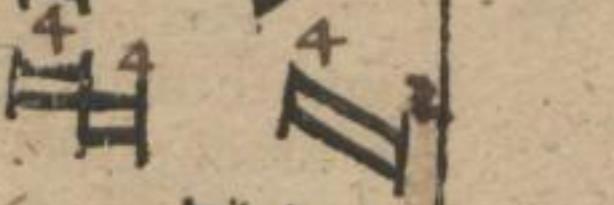
Initiali

1. Initialis figuræ valor dependet potissimum ex ultimæ situ vel gestu, modò duæ solum & non plures Simplicium sunt Notarum connexæ: quarum posterior similis cum priori particeps fit valoris.

2. Prima carens cauda Brevis est, surgente secunda

3. Prima carens cauda Longa est, labente secunda

Ambæ si partes in sede morantur eadem:

4. { Semibrevis prima est nitidaria; ponè Secunda }
Prædicta nigrarum correspondere valori est

5. Esto Brevis caudam quæ leva parte remittit

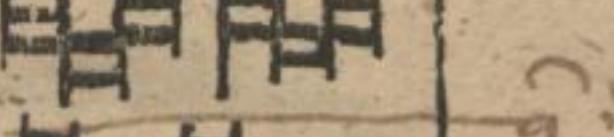

6. Semibrevis prima est sursum caudata sequensq; , et significans for. brevis sursum. Duximus: b.

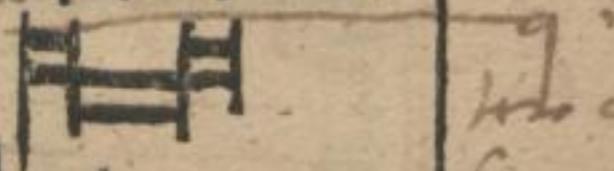

Mediæ

1. Quælibet è medio Brevis est, una excipienda, scilicet quons; initiali

2. Quæ tibi Maxima erit, referens ut Maxima formam

Finali

1. Ultima dependens quadrangula sit tibi Longa

2. Ultima concordans Brevis est quæcunq; ligata

3. Est obliqua Brevis semper finalis habenda.

NOTA TACTU CONTENTA est figura sonis competens, qui aliquoties ad Mensuræ & regulæ in Tactu connumerantur.

Nota sim- plex Ta- ctu con- tentæ qua- druplex est	Minima		qua Tactu continetur sub signis	tam		bis. quater octies. decies sexies.
	Semimi- nima			quam		
	Fusa			quam		
	Semifu- sa			quam		

Mensura & budi-
mens.

Mensura à vīo dūmīs (ex à vīo w; inæqualiter, & diuīs bipartitus &c.) est Melodia sive sonorum dimensio constans partibus duabus inæqualibus, depressione & elevatione: hāc, illā semel minore, illā hāc in valore semel majore, competens Melodiis saltatoriis. Hāc Perfecta & Imperfecta statui potest.

22
Perfecta à vīo dūmīs est, quæ concurrentibus & se invicem sequentibus pluribus tam Notis quam Pausis Brevibus, unamquamq; earum integrâ mensurâ ex signo circulari præfixô perficit, exceptâ ultimâ, quam alia in valore minor sequitur, & primâ, quam antecedit una pluresvè Notæ cum Brevi tactum implettes. Vt.

33
Imperfecta à vīo dūmīs est quæ unicæ talicui Notæ depressionem solum, prout idipsum in more & pro jure Mensura à vīo dūmīs habet, assignat, sic & elevationem, si-
ve id actu fiat, sive potestate. Actu assignatur Nota depressioni tactus, quando ejusmodi nota adest, que depressioni solum competere potest, qualis est Brevis in Tripla majore, vel Semibrevis in Tripla minore. Potestate vero assignatur quando plures minores, unius in valore ejusmodi majoris in valore vices sustinent. Ut cum duæ Semibreves vel quatuor Minimæ in locum Brevis in Tripla majore, vel duæ Minimæ vel quatuor Semiminimæ vel aliæ in valore plures minores notæ Semibrevis vices sustinent in Tripla minore. Idem intelligitur de elevatione tactus. Species habet in re verâ unicam tam hæc, quam illa: propterea, quod utraq; Mensura à vīo dūmīs in valore tactus nihil habet altera ab alterâ discriminis. Verum quia variis utitur Notis ut Depressionis & Elevationis essentialibus & propriis, Species erunt plures unâ statuendæ, prout usus eas surrogabit, Tripla videlicet, & Sesquialtera sive Hemiola.

Tripla est species Mensuræ à vīo dūmīs & duabus peculiaribus Notis non denigratis ut essentialibus utens, quarum altera Depressioni; altera Elevationi tactus annumeratur. Hæc duplex est Major & Minor. Major

Acta & poten-
tate depressioni
tactus affinari
qd;

Tripla.

Major Tripla est quæ utitur actu Notis Brevi & Semibrevi; hâc Elevationi assignata; illà Depressioni ut Notis essentialibus: potestate vero aliis se in valore minoribus, perfectitudini obnoxia & indicata signo Sphaericô cùm duobus numeris, quorum superior inferiorem in se ter juxta proportionem triplam continet: veletiam nullò signo, præter numeros, indicata. Vt.

Minor Tripla est quæ Notas semibreves Depressionibus & Minimas Elevationibus annumerat actu; potestate vero alias minores illis in valore, immunis à perfectitudine, indicataq; signo hemisphæricô adjunctum habente duplēm numerum, quorum superior inferiorem in se semel cum dimidiō ejus recipit juxta analogiam Sesquialteræ proportionis vel etiam nullo signo hemisphæricô indicata. Vt.

Hemiola (hemiolia & hemiola totus cum dimidia sui parte, & totus & hemioris dimidius, Græcis idem denotat quod Sesquialtera Latinis: undè etiam hæc species à nonnullis vocari consuevit Sesquialtera) quæ est, quæ utitur notis duabus denigratis, quarum altera Depressioni altera Elevationi Mensuræ, ut notis essentialibus actu respondet, perfectitudini non obnoxia, & nullò aliò peculiariter indicata utensq; signo, quam, quod in initio Melodiæ est in scala præfixū. Species habet duas Majorem & Minorem. Hemiola Major est quæ utitur Brevi & Semibrevi ut essentialibus, iisdemq; denigratis. Hemiola Minor, quæ Semibrevi & Minimâ &c Vt.

Tripla Major

Minor,

Hemiola
vel
Sesquialtera

Major,
Minor.

I. Notis

- R E G L A V I
1. Notis tactus integritas non subripiatur, nisi Mensura sit perturbata, Melodiaq; invisa reddita.
  2. Perfectitudo tam ad Pausas quam ad Notas de pressioni actu serventes in Mensurâ auctoradiu spectat.
  3. Perfectitudinis compes fit Tripla Major.
  4. Imperfectitudinis compotes fiunt reliquæ Mensuræ auctoradiu species.
  5. Tripla Major Sphæricô signo cum numeris sibi appositis vel $\frac{3}{1}$ vel $\frac{5}{2}$ vel $\frac{2}{3}$ vel solo 3 aut etiam nullo signo indicatur: Minor numeris, cum signo hemisphærico, aut etiam nullo, vel $\frac{3}{2}$ vel $\frac{7}{4}$ &c. vel solo 3.
  6. Hemiolam indicat color.

DE PUNCTO.

Punctus est apex parvus ex impressione propè Notam facta exoriens ad certi aliquid significandum inventus. Punctus duplex est: Auctionis & Separationis.

Punctus Auctionis est Notæ adhærens apex exiguis, valorem Notæ ad ejus dimidium augens. Vt.

duodecimes ter semel cū
cies dimidio
tactum in se connumerat.

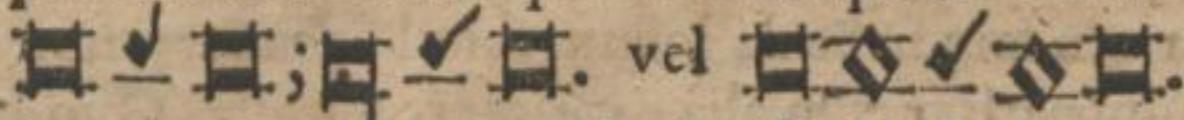
semel, ter, septies
cum dimidia sui parte in
taetu connumeratur.

Punctum Separationis est Notæ appositus apex caudatus No-

Punctus auctionis.

Punctus separatio-
natis.

Notam à Notâ sub signis Perfectis secernens, ne altera ab altera particulam mutuet quâ mensura possit turbari. Vt,

R E G U L A.

*Augmenti naturæ, Punctus innata, mentem nunquam oblivio subeat:
Separationis si qua sit, damnum Melodia non adeò facit.*

D E III. vñ. D E S Y M B O L O Q U A L I T A T I S.

Qualitas est habitus Melodiæ, quô syllabæ ex b in scalâ, vel signatô vel non signatô, non eandem dispositionem semper retinent, sed diversam in scala consequuntur, idque ex Tetrachordis (Diezeugmenorum) in quibus sonus Be syllabâ SI: & Synnemenum, in quibus sonus Be syllabam SE sibi vendicat. Tetrachorda ipsa quid sint & quomodo se ad invicem discretione quâdam habent, patet ex Quaternione Q. 3. § 1. Chorudiæcessios nostræ. Qualitas duplex est Diezeugmenorum & Synnemenum, subaudi, sonorum vel syllabarum. Qualitas Diezeugmenorum est ille Melodiæ habitus, quô b in scala in initio non signatum per syllabam SI exprimitur, ex quo peculiaris syllabarum in scala dispositio oritur, & earum inde ordo ab VT in ascensum per Semitonium & à LA in descensum per Tonum de novo repetitur †. Qualitas Synnemenum est ille Melodiæ habitus, quô b in scala ab initio signatum per SE exprimitur, ex quo itidem singularis in scala syllabarum dispositio nascitur, & earum inde ordo ab VT in ascensum per Tonum, ac à LA in descensum per Semitonium de novo repetitur *.

†

*

	fa		fa
mi		mi	
re		re	
ut		ut	
si		si	
la		la	
sol		sol	
fa		fa	
mi		mi	

Symbolum Qualitatis est certa figura quæ indicio est Melodiam.

diam acquirere novum habitum, dispositionem peculiarem syllabarum exigentem vocata Disparatum. Disparatum est Syllaba quæ cum alia aliqua eundem in Scala locum simul occupare, non autem eundem sonum pariter cum alia exprimere potest. Quod duplex est. Disparatum SE & SI. Disparatum SE est syllaba SE quæ exprimit intervallum semitoniū subsequens LA, ad VT de novo in ascensum & subsequens VT ad LA de novo in descensum cum reliquis in ordine syllabis iterandum, à sono b Melodiæ præfixo indicata. Disparatum SI est syllaba SI, Tonum exprimens post LA ad VT in ascensum, vel post VT ad LA in descensum à sono F vel X in initio Melodiæ non præsente sed efficaciter latente indicata: Vel Disparatum SE est syllaba, quæ in initio Scalæ præsentem sonum b, ut ipsius hujus propria, exprimit: Disparatum SI est syllaba, quæ sonum BE in initio scalæ non præfixum latenter tamen efficacem, exprimit.

R E G U L A E.

1. Disparata dicuntur tām syllabæ Semitonio vel Tono post La exprimendo inservientes, quām hæ figuræ F vel b (*)
2. Disparatum ex b rotundo in initio scalæ signatum Qualitatem Synnemenorū (vulgo dictam BE-mollarem) indicat, ordinemq; syllabarum exposcit eum, in quo syllaba SE septimum & supremum inter syllabas locum obtinet, apta exprimendo semitonio post la in ascensum vel ut descensum. (c)
3. Disparatum non signatum, opposito suo F vel X relinquit locum exprimendo syllabâ SI, aptâ enunciationi integri Toni post LA in ascensum vel post VT in descensum, & indicat Qualitatem Diezeugenorū, vulgo dictam BE-duralem. (r)
4. Disparata in medio Melodiæ signata exprimuntur syllabis FA & Mi b per FA; F vel X per Mi, exceptis iis locis quæ Disparatis SE & SI propriissimè competunt. (d)
5. Semitonium post sonum pronunciandum syllabâ RE, in Qualitate Diezeugenorū ordinem intervallorum in Melodiis solum excedens non aliis in ascensum stipatum intervallis pluribus, per FA, non positò b, exprimitur. Si per Mi exprimendus erit is sonus signum F vel X oportet ei assignetur. (e)
6. Intervalla quæ in locis Disparatorum terminantur, per idem Disparatum pronunciantur signis utrobiq; non positis aut datis. (f)

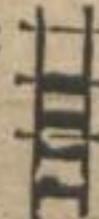
Exempla.

**DE IV. VIZ DE DISPOSITIONIS
SYMBOLO.**

Dispositio est rerum quarundam musicalium in ordinem collocatio, certō utens symbolo, quod est certa figura primō loco in Scalā posita juxta se infra supraque pronunciationis symbola, prout naturali suō in ordine cohærent, in scala disponens, dictaq; CLAVIS. Clavis est Symbolum Dispositionis quod ex suō in scalā loco internē literas, externē syllabas disponendo cantum reserat. Sic dicta, quod beneficiō hujus, velut januā clausā reservata, in conclave fit patens via introitusq; sicut & exitus liber, cantus aperiatur. Clavis triplex est, & hisce figuris depicta: CE; GE; EF vocata.

R E G U L A E

1. Extra has figurās nihil est, quod Clavis nomen in Musica proprie & dignè gerat.

2. Vox qualibet, cui libet Clavi duplēm in Scala sedem præbet.

C 2

DISCANT.

DISCANT. ALT. TEN. BASS.

DE V. ꝝ. DE PRONVNCIA-
TIONIS SYMBOLO.

Pronunciatio est soni, certò mediò exprimendi, elocutio sive prolatione, peculiari utens Symbolo, quod est syllaba ad sonum efferendum inventa. Syllaba est literarum quarundam grammaticalium comprehensio nihil denotans nisi sonum, soniq; in scala locum: & ut apta sit ad illum enunciandum.

Syllaba musicalis octuplex est ratione integri numeri VT, RE, MI, FA, SOL, LA, SE, SI: ratione vero Qualitatis juxta quam Clavis peculiariter Dispositionem peragit septuplex est. In Qualitate Synnemenorum hoc ordine septuplex fit. VT, RE, MI, FA, SOL, LA, SE. In Qualitate Diezeugmenorum hoc ordine fit septuplex: VT, RE, MI, FA, SOL, LA, SI. Quæ utraque Dispositio analogiam habet in numero cum septem sonis simplicibus, quæ literis in Poësi notificantur, syllabis vero in Praxi pronunciantur.

DISPOSITIO STLLABARVM AD
utramq; Qualitatem directa.

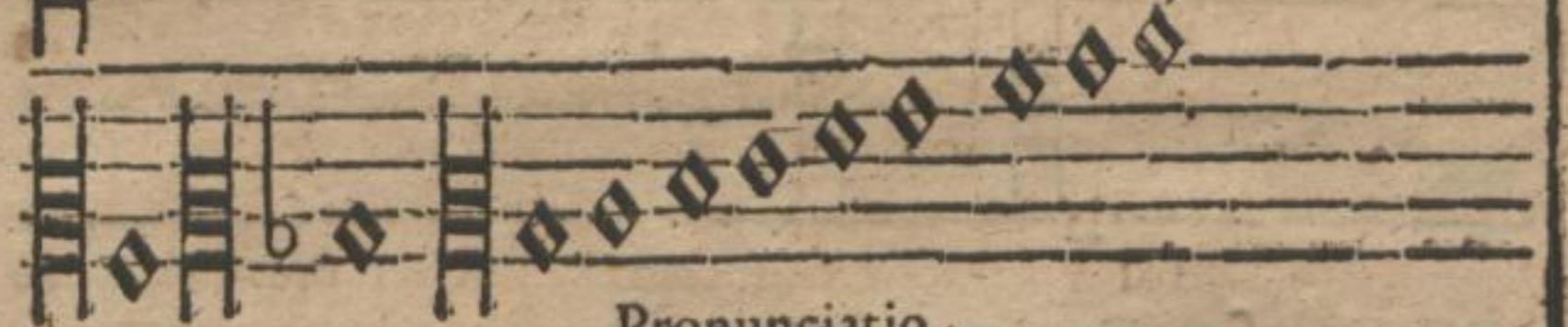
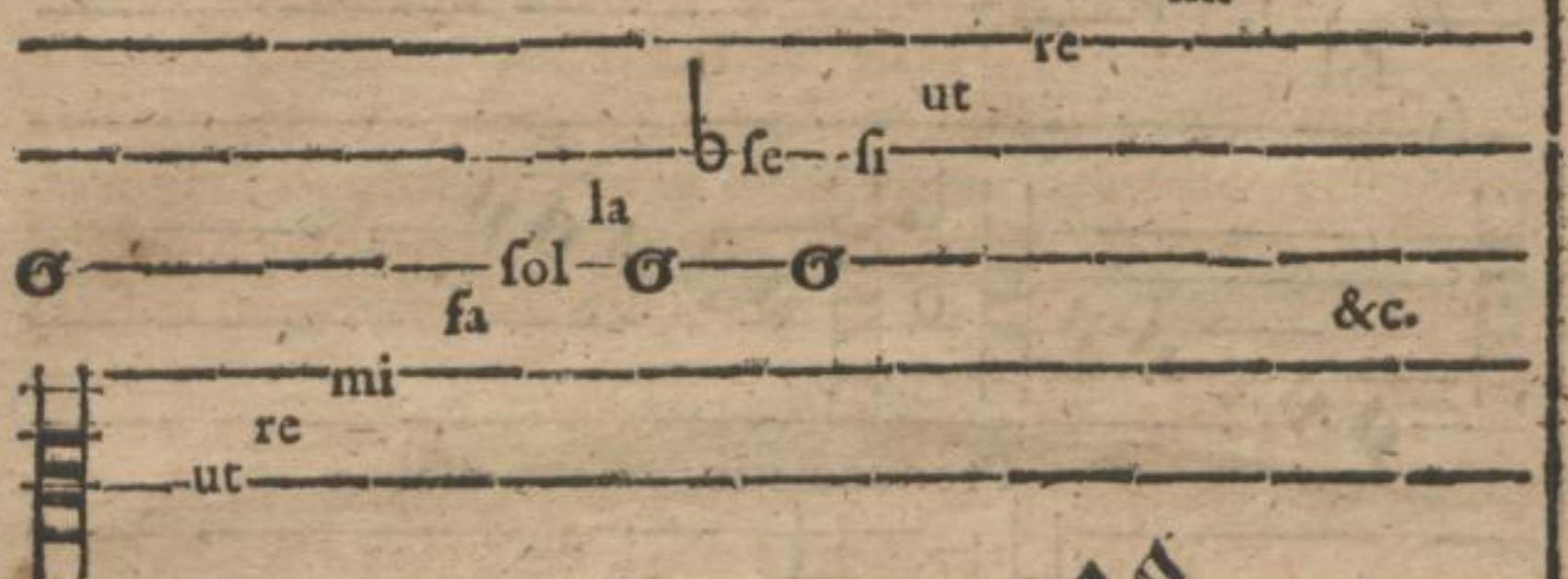
Pronunciatio. sol
fa
mi
re
ut
la
si

&c.

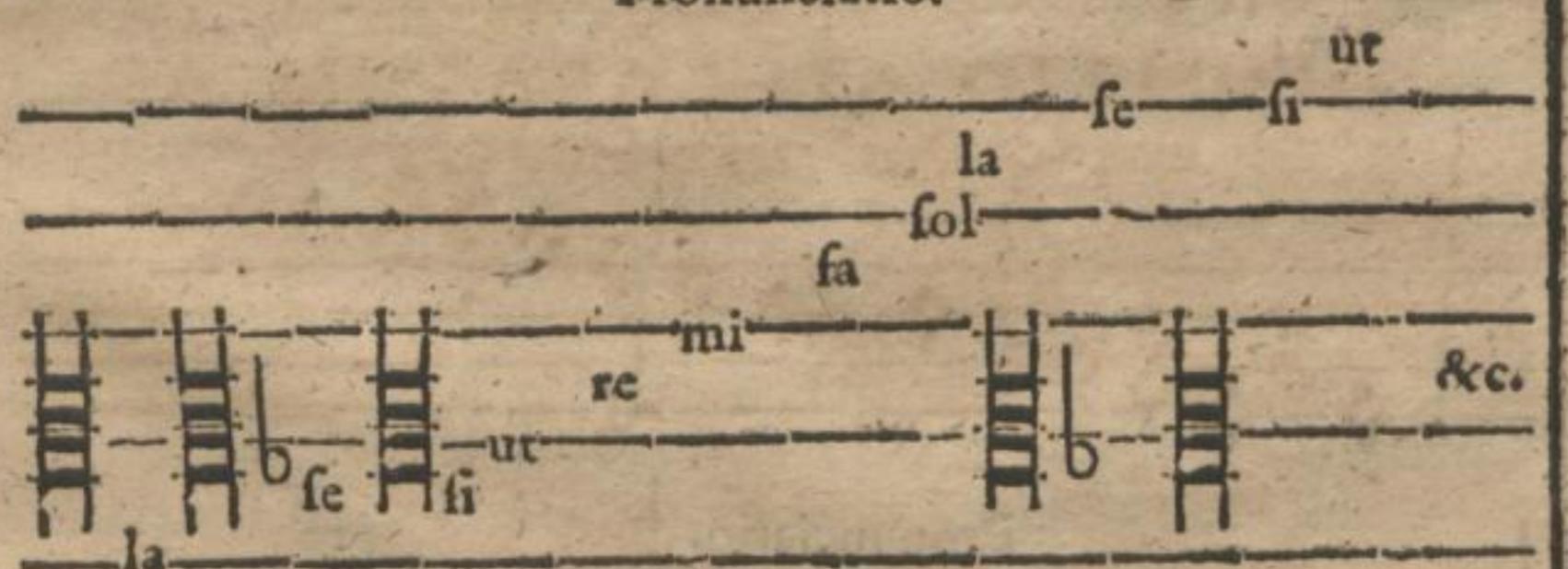
Pronunciatio.

mi

Pronunciatio.

ut

o 3

Pronunciatio.

Pronunciatio.

la

sol

fa

mi

re

ut

se

fi

&c.

Pronunciatio.

fa

mi

re

ut

se

fi

la

&c.

Pronunciatio.

re

ut

se

fi

la

sol

fa

mi

&c.

Pronunciatio.

ut

se

fi

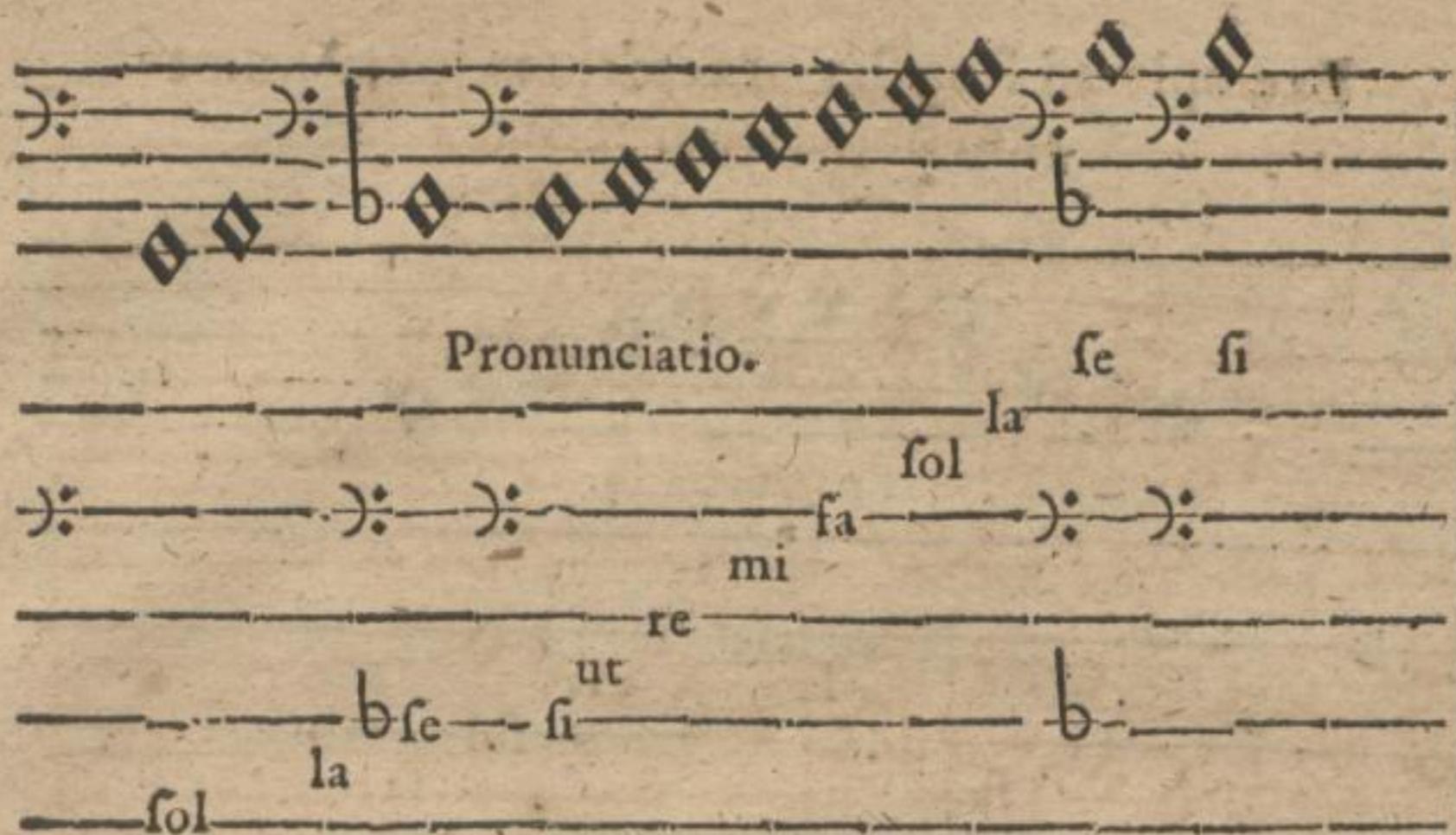
la

sol

fa

mi

&c.

R E G · V L Æ.

1. Syllabæ sicut ordinem in ascensum ab VT ad SE vel SI continuant, sic & à SE vel SI ad VT eundem debere servari in descensum dispositionis ratio exigit.

2. Syllaba quælibet quomodo cuilibet lineæ & spacio sit propria, ex Clavis situ perspicuum est, ut juxta G in media Scalæ lineæ positum infra nam lineam dicas VT; Spacium proximè sequens lineam VT, dicas Spacium RE: & sic consequenter.

3. Mutatione syllabarum in quolibet ordine, pro ut Qualitati alteri is competit non opus est, sed iteratione.

4. Syllabarum iteratio fit de novô quandò Melodia ad loca in Scala aut acclivia aut declivia, quò syllabarum simplex numerus non pertingere valet.

5. Iteratio instituitur post SE aut SI in ascensum, post quorum alterum VT cum ordinè sequentibus syllabis resumitur; post VT in descensum aut SE aut SI.

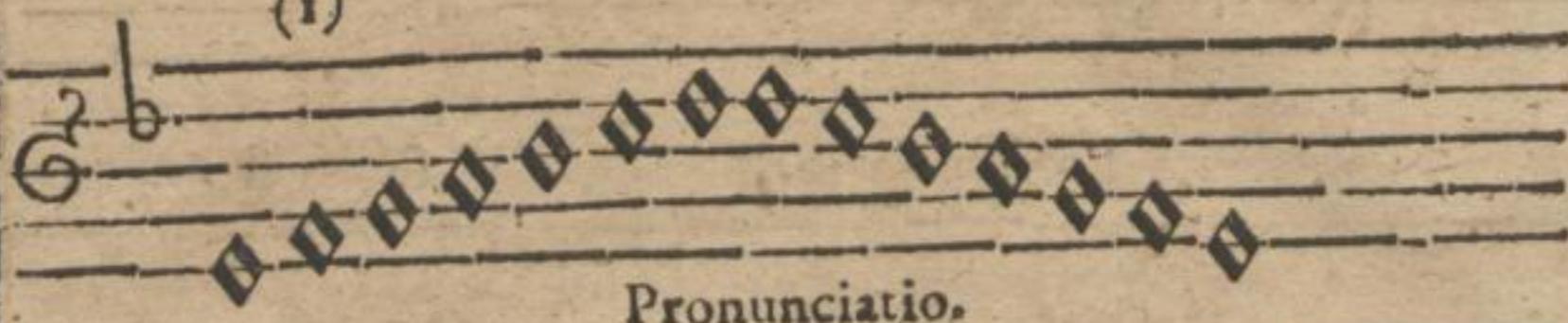
6. Syllabæ SE & SI adventitiæ & novæ puerorum ingenij tædiosum de mutatione laborem admunt.

7. SE in Qualitate Synnemenorū post LA sc̄mitonij exprimendi, quod hæcenus permutatis syllabis LA FA pronunciari solitum est, usum habet. SI in Qualitate Diezeugmenorū post LA Toni, quod intervallum permutatis syllabis RE MI expressum est, exprimendi usum habet.

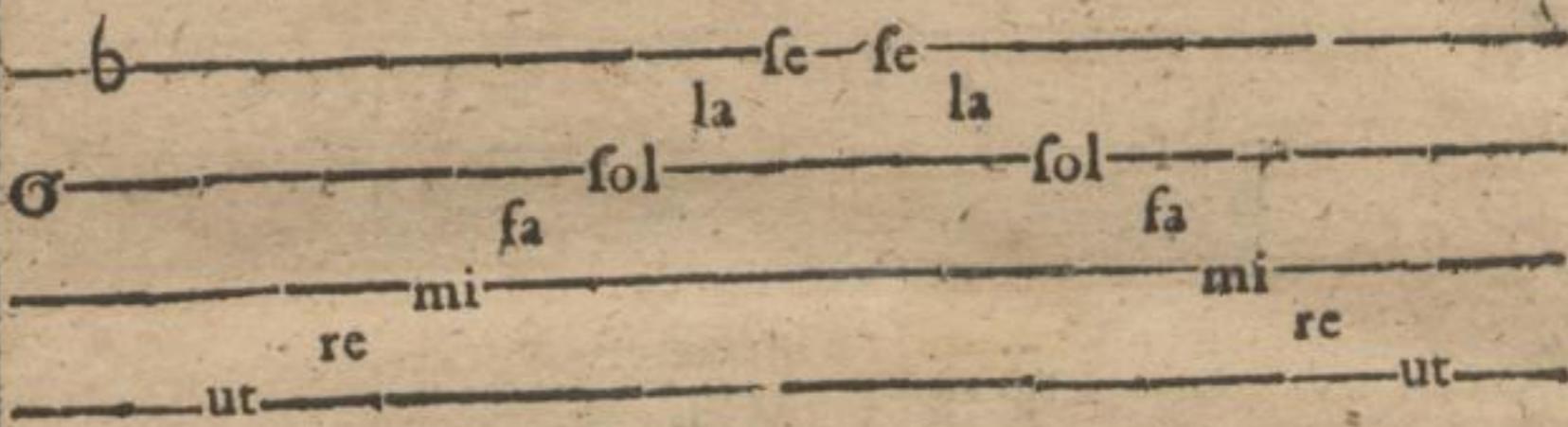
Exem-

Exempla ad Regulas præcedentes juxta numerum singularum relata.

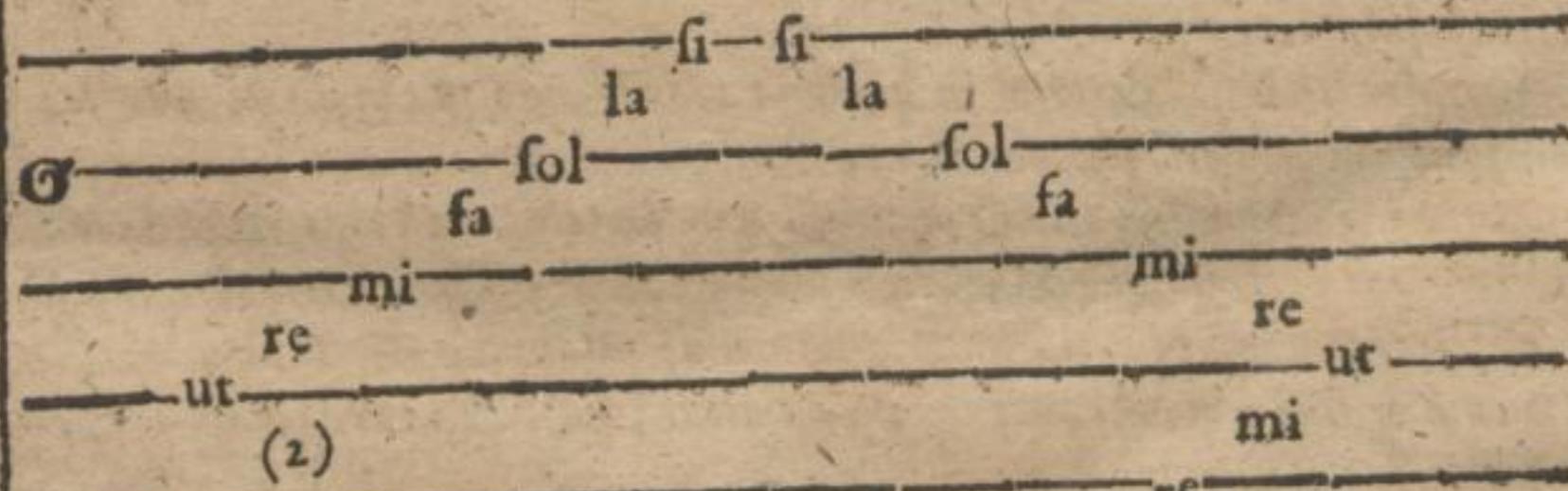
(1)

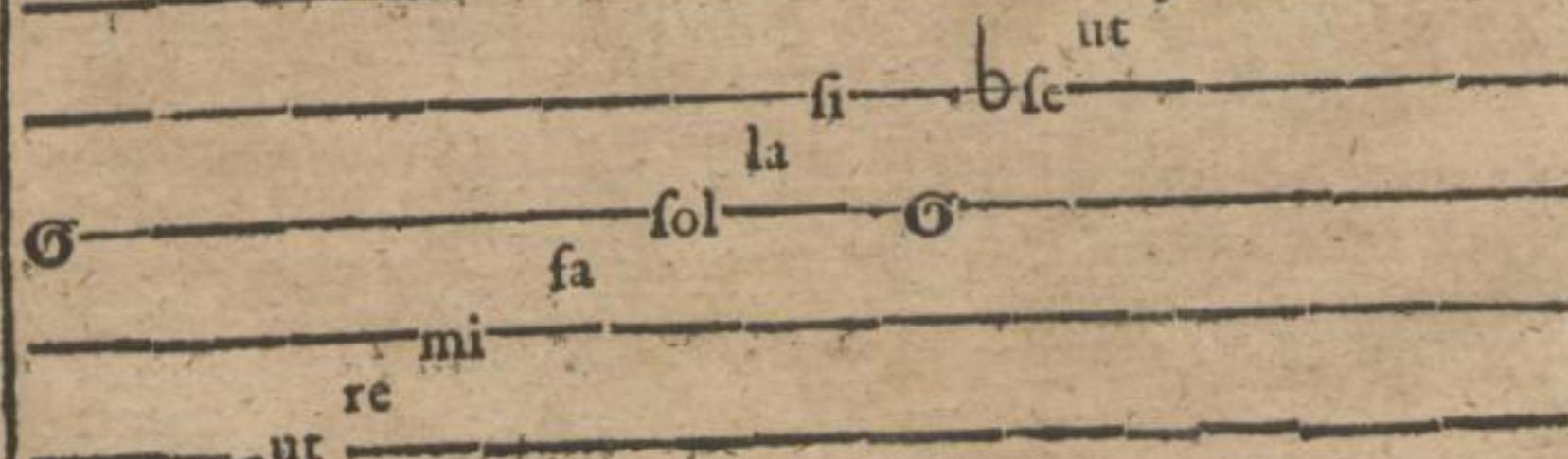
Pronunciatio.

Pronunciatio.

(2)

(3. 4. 5. 6. 7.)

Musical notation on four-line staves. The top staff starts with a G-clef, followed by a sequence of notes and rests. The second staff starts with a C-clef, followed by notes and rests. The third staff starts with a G-clef, followed by notes and rests. The fourth staff starts with a C-clef, followed by notes and rests. Below the notation, the following labels are written:

Pronunciatio. mi
re
si bse
la
sol fa G
mi re
ut

Vice veria contrarium elucet.

Musical notation on four-line staves. The first staff starts with a G-clef, followed by notes and rests. The second staff starts with a C-clef, followed by notes and rests. The third staff starts with a G-clef, followed by notes and rests. The fourth staff starts with a C-clef, followed by notes and rests. Below the notation, the following labels are written:

sol la se la G sol la si la

&c.

8. Pronunciationis modus ex crebra exercitatione animis citius instillatur, quam multis præceptis, haut aliter, atq; pueris ratio literas nominandi & proenunciandi crebrâ exercitatione & iterations quotidiana familiaris redditar.

9. Loco præceptionum sit hæc instrucción illi, qui ex se juxta morem pronunciandi syllabas antiquum ordinem harum septenarum syllabarum sibi assuescere non potest. Attingat Instrumenti alicujus propriè sic dicti, vel Clavichordi Attingentes (ut vocant, impropriè dictos claves) septem, quorum infimus respondeat VT, quemadmodū C. secundus Re ut D; 3. Mi ut E; 4. Fa ut F; 5. Sol ut G; 6. La ut A; 7. Se ut B, vel si ut , vel H. juxta organistarum characterismum. Horum sonorum consequentiam tam in ascensum quam in descensum sepè attingendo iteret, donec animum suum subierit & memoriae firmè satis inhæserit. Deinde voce eam secum ruminet, ac quotidiana exercitatione familiarissimam sibi reddat, ut alteri post vicißim præcundo ipsam instillare, & in usum familiarem quotidianamvē introducere commodissimè possit. Hoc modō antiqua pronunciandi ratio in usum vocata esse creditur.

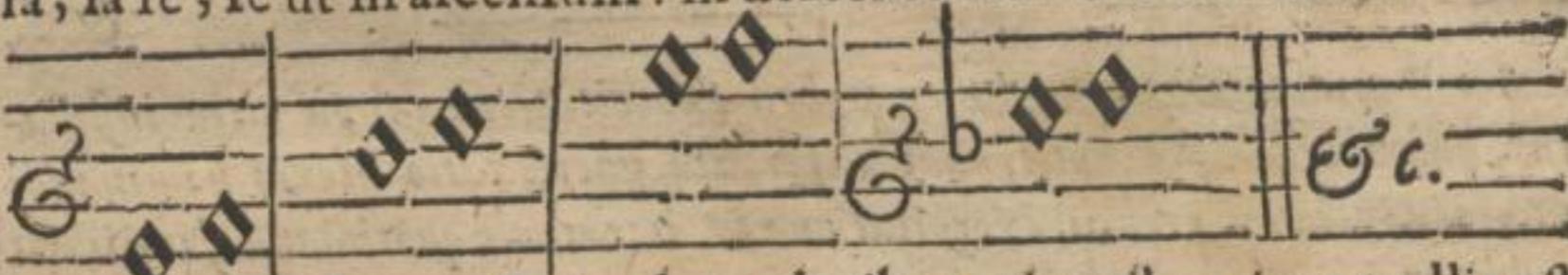
D

DE

DE VI. VZ. DE SYMBOLO DI-
STANTIAE.

Distantia est intercedo inter sonos duos, manifesta ex connumeratione & linearum & spaciiorum in Scala certò notificata Symbolo, quod est duorum sonoruni in scala distantium conspicuum idemque certum spaciun, cui nomen est Intervallum. Intervallum est gradus intentionis & remissionis soni ad sonum: quod triplex est: Simplex; Compositum; Decompositum. Intervallum simplex est spaciun constitutum in se simplicissimum & unicum. Species ejus est Semitonium vel secunda dimidiata. Ut hujus, sic reliquorum Intervalorum descriptiones uno alterove vocabulo in theoremate designabimus pueriles, ut ipsæ pueris profint, quod peritiores & adultiores nobis benignè concedant. Qui verò accuratissimas maxime desiderant, sint consulunt Boëtium, Faëbrum, Franchium, Guidonem, Glareanum aliosve complures.

Semitonium est saltus omnium minimus & simplicissimus terminatus à linea in spaciun & vice versa, exprimendus per Mi fa; la se; se ut in ascensum: in descensum modò contrariò.

Compositum est quod ex pluribus minoribus intervallis est conflatum, Species habens octo: 1. Tonum; 2. Semiditonum; 3. Ditonum; 4. Diatessaron; 5. Diapente; 6. Diapente cum semitonio; 7. Diapente cum Tono; 8. Diapasón.

Decompositum est quod ex compōsito Diapasón & simplici vel compōsito aliquo est conflatum. Qualia sunt, Diapasón cum Semitonio; Diapasón cum Tono vel Semiditono; vel etiam Ditono. Quæ intovolta rarum habent usum.

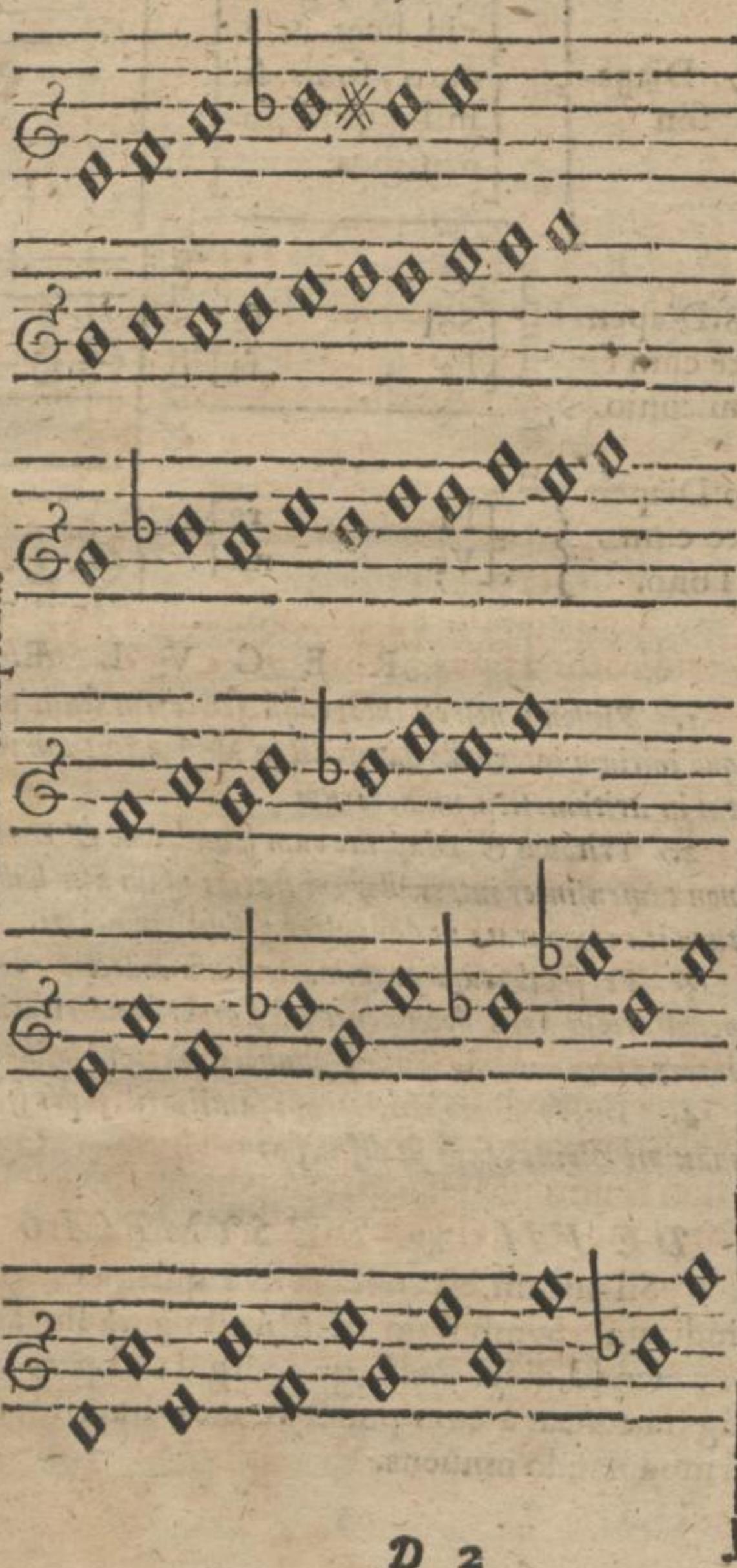
Theo-

Theorema, appellations & saltus intervallorum
definiens & oculis subjiciens.

1. Semi.	Mi fa La se Si ut
2. Tonus	Vt re Re mi Fa sol Sol la La si
3. Semiditon°	Re fa Mi sol Sol se La ut Si re
4. Ditonus	Vt mi Fa la Sol si Se re
5. Diatessaron	Vt fa Re sol Mi la Fa se Sol ut Si mi
6. Diapente	Vt sol Re la Si fi Fa ut Sol re La mi Se fa

et saltus de sono in tonum, qui sit in modoq; contrario
in descensum vice versa modisq;

in scalâ hac ratione conspicuus

& vice versa, vulgo appellatus

Quinta Quinta
Tertia vera Tertia Im- Secunda vera
perfecta perfecta Secunda Imperfecta

7. Diapason fit ex duobus, gravi videlicet & acute, sonis, si. mile quid sonantibus

8. Diapente cum semitono. in ascensum

9. Diapente cum Tono.

R E G U L A E.

1. Unisonus non est intervallum, sed certus sonus primō locō exprimendus, quō initium intervallo datur. Est in Musica initium intervallorum, velut unitas in Arithmeticā numerorum.

2. Tritonus & Diapente cum semiditono & Ditono etsi intervalla sunt, non tamen inter intervallorum species usum non habent. Sunt enim à natura ita comparata ut difficulter possint enunciari.

3. Ut syllabarum grammaticalium collectio puerulis alphabetariis absq[ue] peculiaribus artis documentis, sed crebrâ exercitatione est imbibenda: ita intervallorum musicalium pronunciatio tyroni musico.

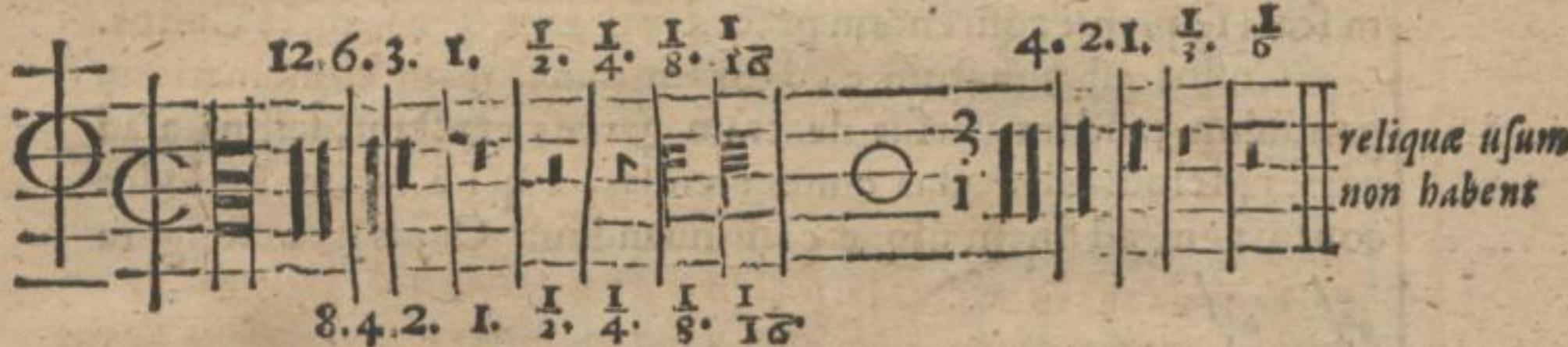
4. Intervalli pronunciatio fit familiaris, si per syllabas, quæ in eo sibi sunt maximè vicina, sæpè fit discursus.

D E VII. VIZ. D E S Y M B O L O SILENTII.

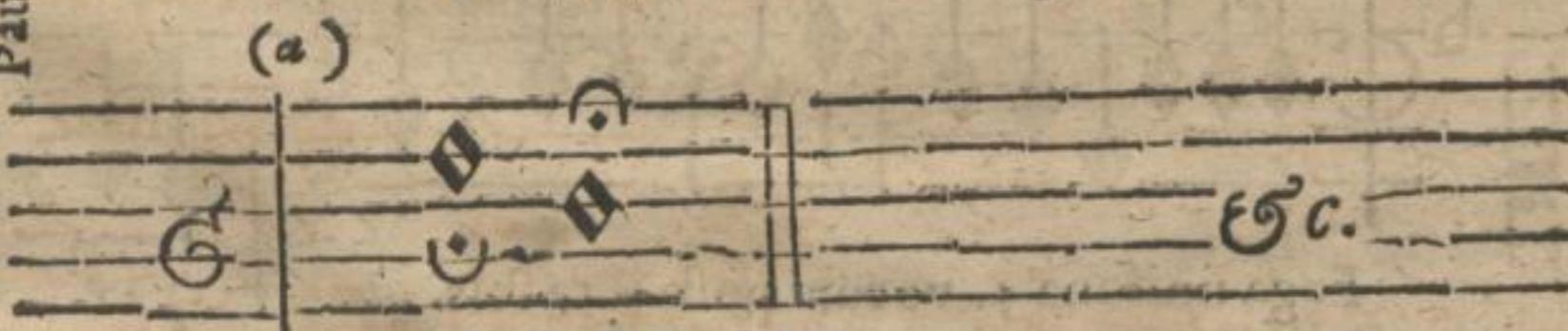
Silentium est siēta sive quies à canendo, certo symbolo indicata. Symbolum silentii est figura linearis indicans requiem à canendo, dicta Pausa, quæ virgula est perpendicularis vel etiam figura concava cum puncto concavitati illius inserto, silentium à modulando innuens.

Pausa

Pausa duplex est Specialis & Generalis.

{ *Linea per scalam perpendiculariter ducta*
*Figura concava cum inser-
 to sibi puncto notæ in-
 nitens* } ad totale silentium in-
 dicandum parata.

**DE VIII. VIZ. DE SYMBOLO RE-
PETITIONIS.**

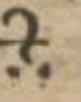
Repetitio est actio, quâ quod semel est introductum denuò
introducitur. Symbolum ejus est certa figura, quâ notæ appo-
sitâ prioris Melodiæ tractus iterari significatur, cujus forma hæc
est.

D 3

DE

DE IX. VIZ. DE SYMBOLO CONVENIENTIAE.

Convenientia est Melodiæ imitativæ ruminandæ incepitio matura, indicata certò symbolo.

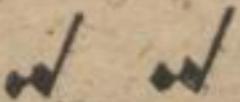
Symbolum convenientiæ est figura supernæ duobus apicibus punctuata, infernæ incurvata & caudata, vel etiam è contrariâ formata, tempus convenienti maturum & justum indicans, cujus formæ hæ sunt .

DE X. VIZ. DE SYMBOLO CONTINUATIONIS.

Continuatio est partium totius connexio.

Continuationis symbolum est certa figura, Melodiæ partem in scala sequenti contentam precedenti annexens, dicta Custos.

Custos est punctum ex duorum punctorum combinatione geminum caudam versus dextram gerens erectam, destinata ad partes Melodiæ disjectas connectendas, atq; ita totum Melodiæ contextum ad finem usque continuandum. Cujus hæc est figura

Exempla, in quibus praxis sive usus precedentium præceptorum monstratur, accommodata ad Antiphonorum tria genera.

I. Ad Antiphonum Æquale sub Mensura Isodimer:

Fuga unisona 4. vocum post 4. tactus.

Ad

2. Ad Antiphonum Fractum.

Fuga unisona 4. vocum post 5. tactus.

3. Ad Antiphonum Floridum sive Coloratum.

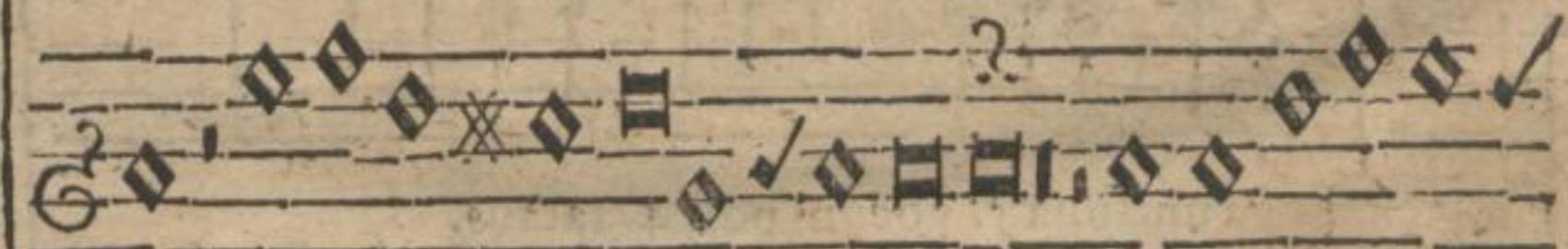
Fuga unisona 5. vocum post 4. tactus.

*Exemplum Mensura Anisodimereos vulgo
dicta Proportionata.*

Fuga unisona 5. vocum post 6. tactus.

F I N I S.

Hinweise

Signatur	Stok	
RS	Bub	AK
Titelaufn. AKB		

FK

Bio K

Bild K

SLUB DRESDEN

3 1398261

Sonderstandort	Signum	Ausleihe- vermerk

